

Tag med på udgravning

i Fløjstrup bakker sammen med Randersegnens Amatørarkæologer

Vi undersøger en ca. 2.000 år gammel jernalderboplads.

Et arrangement i samarbejde mellem Kulturhistorisk Museum og Randers Amtsavis

Vi inviterer 10 læsere – gerne med ledsager til at deltage ...

Send en mail til: randers@amtsavisen.dk - mrk. "FLØJLSTRUP"

eller send/aflever kuponen til Randers Amtsavis, Nørregade 7, 8900 Randers C
– mrk. "FLØJLSTRUP" med navn, adresse og tlf. nr.

Kuponen eller mailen skal være os i hænde, senest mandag 18. maj inden kl. 9.00.

Vinderne får direkte besked pr. telefon.

Vedr. SELVE ARRANGEMENTET:

Du kan møde op mellem kl. 09 og 15

TIRSDAG den 19. maj 2009

Har du lyst til at forsøge dig ud i arkæologien,
kan du under kyndig vejledning prøve at grave.

I øvrigt vil der i det naturskønne område være opsat
informationstavler om de forhistoriske aktiviteter i Bakkerne.
Medbring evt. en madpakke til en hyggelig dag i det grønne.

Kulturhistorisk Museum Randers
www.khm.dk

Når jordens hemmeligheder fortæller alt

Amatørarkæologer og Randers Kulturhistoriske Museum holder i disse dage åbent hus i Fløjstrup Bakker, hvor jorden gemmer på en ikke helt almindelig jernalderlandsby.

Af Heidi Qvistgaard Jensen
heqv@amtsavisen.dk

FLØJSTRUP: Arkæologer, både en professionel og en flok amatører, graver i bakkerne ved Fløjstrup. Og i disse dage kan man komme og se på, hvis man er nysgerrig eller bare almindeligt interesseret i at se det nøjsomme arbejde, som de udfører med skovl og mureske.

Store forskelle

På den tid, hvor vores forfædre boede i jernalderhytter, boede man i Athen bag store udskårne stolper. Den gang var der milevid forskel på boformerne over store afstande. I Vestjylland er der undersøgt masser af jernalderbyer, men arkæolog hos Randers Kulturhistoriske

FRITIDSARKÆOLOG. Harry Rasmussen graver forsigtigt et stoplehul fri med en mureske, mens Henry Nielsen noterer de fakta, som hullet fortæller de to amatørarkæologer. Foto: Annelene Petersen

Museum, Reno Fiedel, mener også, at det er meget vigtigt, at finde ud af, hvordan man boede i jernalderlandsbyerne ved Randers.

»Det hjælper jo ikke os i Randers, at vi ved, hvordan man gjorde og boede i Vestjylland,« siger han. Han har sammen med museet flere

gange søgt om tilskud, men er blevet afvist hver gang, fordi der er masser af jernalderbyer, som allerede er undersøgt i Danmark. Derfor

er udgravningen ved Fløjstrup afhængig af amatører, der har lyst til at bruge mange af deres timer på toppen af bakkerne med grave-

udstyr og andre remedier.

Udgravningen

Højt oppe på bakken, hvor man med det blå øje kan se langt mod Randers og Ebeltoft, ligger den landsby, som arkæologer og især fritidsarkæologer undersøger på femte år. Her lå i de nærmeste århundreder omkring år nul en landsby.

Tre gravpladser blev fundet allerede i 1890 af en lærer fra egnen. Og siden 2005 har man fundet flere tegn efter huse, hegn og andre ting.

På overfladen har jorden masser af forskellige farver. Det er levn fra jernalderen. Under det lag kan man ret tydeligt se, at der er pletter af jorden, som ikke har den karakteristiske sandfarve, som størstedelen af jorden har. Hver plet er et gammelt hul, hvor der har været en stolpe.

Jorden, der bliver fyldt tilbage i hullet, er aldrig den helt samme muld som den, der blev gravet op. Det skaber en farveforskkel, og den kan man se nu 2000 år efter.

Pletterne opmåles nøje, og de bliver ført over på et stort kort, så man får et overblik over hele landsbyen.

Reno Fiedel tør ikke skyde

på, hvor mange huse, man vil finde i hele landsbyen. Indtil videre har man fundet cirka 25. Og der er mange igen.

Speciel landsby

Normalt genopbyggede man ikke huse i jernalderen. Når husene var rådne, flyttede man i stedet til en ny placering nogle hundrede meter væk. Men i Fløjstrup Bakker blev man boende i et par hundrede år.

»Det kan undre, hvorfor man har boet her så længe, men det er et strategisk godt sted på grund af udsigten og de vandveje, som har været her til,« siger Reno Fiedel.

I nogle af stolpehullerne har man fundet skår fra blandt andet keramik. Skårene ville ikke være på jorden, hvis ikke der i forvejen boede mennesker der, som havde slået keramik i stykker. Derfor er skår i et stolpehul tegn på, at der er blevet bygget senere end ved grundlæggelsen, som er tegn på, at man har genopbygget huse, når de har været dårlige.

Amatørerne

Det specielle ved denne jernalderlandsby, får også amatørarkæologer til at bruge mange timer i området. Heriblandt er Harry Ras-

OVERSIGT. Reno Fiedel arbejder med detaljerne i det store oversigtskort over den gamle jernalderlandsby. Foto: Annelene Petersen

STOLPE. Det mørktfarvede sand er et hul, som blev gravet i jernalderen, for at sætte en stolpe til et hus. Foto: Annelene Petersen

mussen og Helge Nielsen. De har begge sagt farvel til arbejdsmarkedet og bruger forholdsmæssigt meget tid på udgravningerne. Helge Nielsen bruger i gennemsnit 20 timer om ugen, flest om

sommeren. Dertil kommer interesselimer derhjemme eller på museet, hvor fund skal gøres rene.

Harry Rasmussen har en nærliggende gård, hvorpå han ofte har fundet genstan-

de, som har arkæologisk interesse. Det har betydet, at han for tiden har engelske arkæologer rendende på sin gård. Her hjælper han lidt til, og samtidig får han også tid til at grave i Fløjstrup Bakker. Både Harry Rasmussen og Helge Nielsen har interesseret sig for arkæologi, siden de var unge, og nu vil de gerne sammen med Reno Fiedel vise noget af udgravningerne frem. Til og med onsdag kan interesserede kigge forbi.

Arkæologer på sporet af jernalderen 17/6 05

ARKÆOLOGI:

Graver rester af jernalderboplads frem i Fløjstrup Bakker

Af Helle Møller Larsen

FLØJSTRUP: Et stykke væk fra allfarvej og så op igennem skoven. Det præcise sted hedder Fløjstrup Bakker. Det naturskønne område, hvor det højeste punkt er målt til cirka 60 meter over havoverfladen, har været den ydre ramme for menneskeliv for et par tusind år siden.

Skruer man tiden tilbage til dengang, hedder tiden yngre jernalder. I disse dage er folk fra Randers Kulturhistoriske Museum på platten for at blive klogere på jernaldermenneskets liv og levned.

-Tidsmæssigt taler vi om perioden 100 før kristi fødsel, fortæller arkæolog Reno Fiedel fra Kulturhistorisk Museum i Randers.

Han anslår, at der har været bebyggelse i bakkerne i hen ved 200 år, hvorefter menneskene er rykket videre. Hvorfor har han ikke noget bud på.

Bopladsens beboere har ernæret sig ved landbrug, jagt og fiskeri. Ulig andre nærliggende boplads har der ikke været handel eller produktion af smykker på stedet.

- Vi har ikke fundet jern eller metalstumper, der kunne indikere det, fortsætter arkæologen og konstaterer, at menneskene her har levet en nøjsom og slidsom tilværelse, hvor en høj børnedødelighed var et almindeligt fænomen, og hvor den gennemsnitlige levealder var noget nær det halve af i dag.

Udgravningerne på stedet har stået på siden sidste sommer. Foruden museets egne folk deltager frivillige amatørarkæologer i udgravningerne, når de kan afse tid til det.

Det kræver mange, og gerne frivillige, hænder at grave fortiden frem fra den danske muld. Med på billedet er Paul Laursen, Jan Rasmussen, Reno Fiedel, alle fra Kulturhistorisk Museum i Randers, samt Harry Rasmussen. FOTO: FLEMMING HØJER

Arkæolog Reno Fiedel fra Kulturhistorisk Museum i Randers forklarer, hvordan området kan have set ud for et par tusind år siden. FOTO: FLEMMING HØJER

"Det hus, vi nu er i gang med at udgrave, måler 10,5 meter gange 4,5 meter. Det har været et af de mindre huse."

Reno Fiedel, Kulturhistorisk Museum

Manglende bevillinger til flere udgravninger fra Kulturministeriet gør, at fortiden graves frem af frivillige hænder, som brænder for at afsløre det danske folks forhistorie. For øjeblikket er folkene

fra museet ved at udgrave et stykke af en boplads fra yngre jernalder. Sorte pletter i jorden markerer, hvor de bærende stolper har stået, mens andre eksempelvis kan fortælle om placering af husets ildsted.

Det hus, vi nu er i gang med at udgrave, måler 10,5 meter gange 4,5 meter. Det har været et af de mindre huse, fortæller Reno Fiedel engageret.

Huset har været brugt til

beboelse, og højst sandsynligt har der været plads til et par husdyr. Datidens huse var delt i to med afdelinger til henholdsvis mennesker i hver sin ende. Arkæologen mener, at husets størrelse indikerer, at bebyggelsen har huset en kernefamilie og måske nogle ældre slægtninge.

Skulle det friste at stifte nærmere bekendtskab med Danmarks jernalder, er der gravedag på lørdag i Fløjstrup Bakker.

Harry Rasmussen, Moeskær har denne tekst liggende,
stammen formodentlig fra en medarbejder på museet i Randers

Kulturhistorisk Museum Randers har i en halv snes haft Hørning sogn som særligt interesseområde og foretaget en række mindre arkæologiske undersøgelser i sognet.

Sognets nuværende grænser mod nord og syd svarer i store træk til den naturlige afgrænsning i forhistorisk tid, da Alling Å og Oksenkæk var større vandløb omgivet af sumpede vådområder.

Det arkæologiske arbejde har især været koncentreret om Moeskær/Krogsager/Hørning-området (Stavnsager-undersøgelsen) og i de forblæste bakker nord for Fløjstrup by (Fløjstrup Bakker). Stavnsagerlokaliteten er et jernalder-bosættelsesområde beliggende i bunden af det nu udtørrede Kolindsund, nærmere bestemt omkring landsbyen Moeskær mellem Hørning og Virring. Udover de mindre prøvegravninger er der i området hvert år foretaget afsøgninger med metaldetektor. Arealmæssigt har afsøgningerne dækket et område på mere end 100 ha. Den tidligste bebyggelse dateres til ældre germanertid, men bosættelsen fortsætter i form af langhuse og grubehuse op gennem yngre germanertid og vikingetid.

Variationen og mængden af de hidtil fundne metalsager på Stavnsager gør lokaliteten direkte de kendte centralpladser som Gudme, Tissø og Sorte Muld. sammenlignelig m

Og i modsætning til disse lokaliteter synes der på Stavnsager at være kontinuerlig bosættelse fra 400-1100. Metalfundene viser også kontakt til samtidige samfund omkring Østersøen, i England og på den irske kyst.

Stavnsager ser ud til at være yngre jernalders mest omfattende og "rige" bosættelsesområde i det nordøstlige Jylland. I umiddelbar nærhed er vikingetiden repræsenteret ved adskillige runesten, ved vej- og vadesteder (herunder Sjellebro), ved stavkirken i Hørning - bygget direkte oven på en fornem kammergrav, samt flere højbegravelser.

I 2005 indledtes med succes et samarbejde med arkæologer fra universiteterne i Nottingham, Southampton og Århus for at afprøve nye metoder til overfladeregistrering.

Undersøgelserne af jernalderbopladsene i Fløjstrup Bakker er kommet i gang med udgangspunkt optegnelser af en tidligere lærer på Vester Alling Skole.

Denne lærer Andersen har for Nationalmuseet i 1890erne undersøgt fire gravpladser fra ældre romersk jernalder, medens bebyggelsen aldrig er blevet systematisk undersøgt. Medens samme lærer udgravede jernaldergrave - og måske også af og til fik lejlighed til at undervise Vester Allingbørnene - brugte han også sine øjne godt. Andersen beskriver i 1896 bopladsområdet som værende:

Mindst 20 tønder land, tæt beboet, med tyndere og tykkere affaldslag af lerkarskår, brændte knogler og andet affald og med stensætninger af deres ildsteder, brolægninger og små hustomter. Sidstnævnte er nu til dels opbrudt, og det hele venter på en større og grundigere undersøgelse".

Bortset fra en mindre og aldrig fuldført undersøgelse i 1980erne, venter området stadig på denne undersøgelse. Men nu er vi på lidt utraditionel vis gået i gang.

En prøvegravning i 2004 afslørede, at bebyggelsen strækker sig over ca. 300 meter nord-syd og 100-150 meter i øst-vestlig retning. I 2004 undersøgte også godt 2000 kvm tæt bebygget område, hvor der blev fundet 10-15 hustomter. Bosættelsen i bakkerne har i varierende form eksisteret i et par hundrede år på begge sider af Kristi fødsel.

Når man har boet i området gennem så lang en periode, tyder det jo på at livsbetingelserne på trods af vind og vejr har været gunstige. Landsbyen har ligget på en velafgrænset bakkeø mellem Oksenkæk og Alling Å. Man har kunnet dyrke korn rundt om byen, og der har været nem adgang til engene, hvor får, geder og køer har kunnet græsse. Endeligt har man kunnet fiske i de omgivende vandløb, ligesom der mod nord ikke har været langt til saltvandsfiskeri.